

Täysistunto

Torstai 19.12.2019 klo 10.00—21.03

2.9. Pääluokka 25 Oikeusministeriön hallinnonala

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Esitellään oikeusministeriötä koskeva pääluokka 25. Pääluokan yleiskeskusteluun varataan tässä yhteydessä 45 minuuttia.

Keskustelu

17.48 **Tarja Filatov sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valiokunta toteaa, että talousarvioesitykseen sisältyy oikeusministeriön hallinnonalalla useita myönteisiä ja tärkeitä määrärahalisäyksiä ja ne parantavat hallinnonalan toimintaedellytyksiä. Niistä voisi nostaa esiin rikosvastuun toteutumisen parantamisen ja rikosprosessin käsittelyaikojen lyhentämisen, johon on ehdotettu 5,2 miljoonan vuotuista lisärahoitusta, ja niiden lisäksi täällä on myös muita toimia. Esimerkiksi vuositasolla tulee 2,5 miljoonaa määrärahaa, joka osoitetaan väkivalta- ja seksuaalirikosten ennaltaehkäisyyn ja nuorten rikoksentehtäjäiden auttamiseen. Tässä tavoitteena on tietenkin se, että pystyisimme uusintarikollisuutta ehkäisemään.

Valiokunnassa keskusteltiin paljon, ja mietintöönkin todettiin se, että sinänsä nämä lisäraharesurssit tulevat tarpeeseen ja ne ensi vuotta helpottavat. Mutta kun täällä pohjalla on nämä JTS-säästöt, miljardin säästöt, niin nämä lisärahat ikään kuin ensi vuonna korvaavat näitä säästöjä, mutta sitten tulevana vuosina elämme vähän riskipitoisemmissa tilanteissa, joissa monessa kohtaa rahoitus menee alaspäin. Totesimme, että tätä asiaa on tarkkaan seurattava ja katsottava, että kuitenkin hallinto pystyy toimimaan. Se on oikeusvaltioperiaatteen mukaista, ja varsinkin kun toimiala on hyvin henkilöstöpainotteinen.

Jos muutamia asioita täältä nostaa esiin, niin yksi toinen huoli liittyi siihen, että kun poliisin määrärahat nousevat, se tietysti tarkoittaa sitä, että tulee enemmän keissejä myös prosesseihin, ja kun oikeusministeriön hallinnonalan resurssit pitkällä aikavälillä menevät alaspäin, niin siitä saattaa syntyä pullonkauloja. Ei ole tavallaan järkevää tässä kokonaisuudessa nostaa vain yhtä rahoitusosuutta, jos sitten se loppupää jää ikään kuin hoitamatta. Valiokunta piti välttämättömänä, että Aipa-hanketta viedään eteenpäin, ja oli myös huolestunut sen resursseista, mutta on tärkeätä, että nämä säästövelvoitteet ja resurssitarpeet arvioidaan ja pidetään huoli siitä, että oikeusturva varmistuu.

Jos täältä nostaisi joitakin osioita:

0.3 Oikeusministeriön yhteydessä toimivien viranomaisten toimintamenot: Siellä on kahden vuoden siirtomääräraha, ja on myönteistä, että siihen liittyy tämä naisiin kohdistuvan väkivallan raportoinnin valmistelu — mihin itse asiassa ministeri taisi tuossa kyselytunnillakin viitata — ja ihmisoikeuksien raportointiin ja ongelmiin puuttumiseen 100 000 euron lisärahoitus. Myös tietosuojavaltuutetun resursseja lisätään. Sitä pidettiin hyvänä asiana, koska tietosuojavaltuutetun toiminta on muuttunut. Hänelle on tullut lisää tehtäviä. Tiedusteluvaltuutettu on nyt uusi elin, ja hänen toimistoonsa on tullut resursseja, ja sitä pi-

Budjetin alikohta PTK 86/2019 vp

tää seurata, koska me emme itse asiassa tiedä, millaiseksi tämä tiedusteluvaltuutetun toiminta tulee, ja valiokuntakin on eduskunnassa uusi. Valiokunta on myös tyytyväinen siitä, että talousarvioesityksessä on varauduttu vanhusasiavaltuutetun tehtävän rahoittamiseen ja toimiston perustamiseen.

No sitten on Oikeusrekisterikeskuksen toimintamenot: Sinne on tehty vuotuinen tasokorotus, ja siellä on myös paikattu näitä rahatarpeita tilapäisin toimin. Määräraha näyttäisi nyt olevan kohtalaisen hyvä, mutta se alenee myös kehyskauden loppuun mennessä ja sieltä nousee esiin huoli. Valiokunta piti tärkeänä, että lainvalmisteluvaiheessa arvioidaan huolellisesti ne kustannukset, joita muutoksista tulee. Kun Oikeusrekisterikeskus tulee, sen pitää toimia ajantasaisesti ja luotettavasti.

Avustusmäärärahoissa valiokunta lisäsi momentille 400 000 euroa lähisuhdeväkivallan ehkäisyä edistävälle järjestöille. Sitten talousarviota täydentävässä esityksessä rauhanjärjestöille tuli 200 000 lisää, ja valiokunta lisäsi sen myös käyttösuunnitelmaan. Lisäksi valiokunta pitää tärkeänä sitä, että Pakolaisneuvonnan määrärahat turvataan, ja tähän tilanteeseen on ponsikin.

Sitten tuomioistuimet ja oikeusapu: tällä hallinnonalalla siis lisätään 5,2 miljoonaa rahoitusta, ja siitä kiitos hallituksen valmistelulle, mutta täällä, kuten tuossa aikaisemmin sainoin, on se tulevaisuuden ongelma, joka nousee esiin. — Aika kuluu niin, että koetan muutamia tärkeimpiä täältä nappasta. — Ylivelkaantumisen vähentäminen on myös merkittävä rahoitus, ja sitä määrärahaa korotetaan 2,9 miljoonalla. Tästä valiokunta oli tyytyväinen ja piti sitä perusteltuna.

Sitten ehkä Syyttäjälaitoksen toimintamenot on syytä mainita. Syyttäjälaitoksen resursseja vahvistetaan 2,4 miljoonaa euroa, mutta siellä tilanne on ollut se, että on ollut siirtyviä määrärahoja, joita on voitu käyttää henkilöstöön, ja vaikka sinne tulee lisärahoitusta, niin näyttää siltä, että syyttäjien määrä vähenee jatkossa, ja näinhän ei saisi olla. Tästä valiokunta esittää huolensa ja on esittänyt myös lausumaehdotuksen, että 2020 lisätalousarviossa otetaan huomioon Syyttäjälaitoksen toimintaan tarvittavat lisäresurssit.

17.54 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: Värderade talman, arvoisa puhemies! Haluan kiittää valtiovarainvaliokunnan kunta- ja terveysjaostoa sekä lakivaliokuntaa oikeusministeriön hallinnonalan talousarvioesitystä koskevasta perusteellisesta työstänne.

Oikeusministeriön hallinnonalalle määrärahoja ehdotetaan 962 miljoonaa euroa, ja kun vuosittain vaihtelevia vaalimenoja ei oteta huomioon, hallinnonalan määrärahataso on 23 miljoonaa euroa suurempi kuin kuluvana vuonna. Tämä on hyvin tärkeää, ja vihdoin kehitys on oikeansuuntainen. Meillä ei ole enää varaa säästää oikeusvaltion perustoiminnoista.

Suomi on turvallinen, vakaa, vapaa ja ihmisten perusoikeuksia suojeleva maa, minkä säilyttämisessä riippumattoman oikeuslaitoksen merkitys on keskeinen. Meidän on huolehdittava turvallisuudesta ja oikeusvaltioperiaatteen noudattamisesta, ja tämä edellyttää esimerkiksi riittäviä voimavaroja oikeuslaitokselle. Hallituksen yhtenä tavoitteena on ehkäistä rikollisuutta ja rikosten uusimista sekä huolehtia rikosvastuun toteutumisesta. Tällä budjetilla turvataan oikeuslaitoksen toimintaedellytykset.

Poliisien määrää lisätään, ja se tarkoittaa, että meidän myös täytyy huolehtia koko muun rikosketjun voimavaroista. Hallitusohjelman mukaisesti rikosvastuun toteutumiseksi ja rikosten käsittelyaikojen nopeuttamiseksi lisätään syyttäjien ja tuomioistuinten voimavaroja. Lainvoimaisen tuomion jälkeen täytyy myös huolehtia Rikosseuraamuslaitoksen ja

Budjetin alikohta PTK 86/2019 vp

vankiloiden resursseista. Tästä syystä esitetään oikeusministeriön hallinnonalalle rikosasioiden käsittelyyn 5 miljoonan euron lisärahoitusta.

Yhteiskunnan ja yksilön kannalta ennaltaehkäisy on kannattavampaa ja inhimillisempää, ja sen takia panostetaan väkivalta- ja seksuaalirikoksista tuomittujen sekä nuorten rikoksentekijöiden auttamiseen, jotta he eivät uusisi rikostaan. Tähän osoitetaan kolmelle seuraavalle vuodelle 2,5 miljoonan euron vuotuinen avustus.

Värderade talman! En reform som har medborgaren i centrum och som andas framtidstro är nu att mottagande av bevisning vid rättegångar koncentreras till tingsrätten, där bevisningen i framtiden bandas för eventuell fortsatt behandling i högre instans, det vill säga våra tingsrätter kommer att moderniseras med en ny utrustning. Det betyder att vittnen och målsägande i allmänhet inte behöver delta i hovrättens huvudförhandling för att igen höras i ärenden som de redan har berättat om i tingsrätten. De behöver inte heller möta svaranden på nytt. På det här sättet förbättrar vi också brottsoffrets ställning.

Eli käräjäoikeuksissa tullaan myös uudistamaan laitteistoa niin, että käräjäoikeuksissa pystytään tallentamaan kaikki siellä esitetyt lausunnot, ja näin ollen voidaan myös rikosuhrin asemaa helpottaa, kun ei tarvitse enää toistamiseen sanoa samaa asiaa, mitä käräjäoikeudessa on kertonut.

Ylivelkaantuminen on kasvava ja hälyttävä yhteiskunnallinen ongelma. Yhä useammalla on yhä suurempia velkaongelmia. Tähän etsitään ratkaisuja useilla keinoilla. Tarvitsemme esimerkiksi lainsäädäntömuutoksia, positiivista luottorekisteriä sekä muita lisäpanostuksia. Tavoitteena on edistää eri viranomaisten ja kolmannen sektorin välistä yhteistyötä siten, että kansalainen saa nykyistä kattavammin ohjausta ja yksilöllistä apua oman taloutensa hoitamiseen. Ennalta ehkäisevään talousneuvontaan kohdistetaan oikeusapu- ja edunvalvontapiireille melkein miljoonan euron lisämääräraha, joka hallituskauden puolivälissä kasvaisi 1,5 miljoonaan euroon vuodessa.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman mukaisesti laaditaan uudistettu kansalliskielistrategia, joka turvaa kaikkien oikeuden saada palvelua kansalliskielillä ja parantaa kieli-ilma- piiriä — ainakin tämä on se tavoite. Käytännössä meillä on edelleen ongelmia. Strategia vastaa Kotimaisten kielten keskuksen huoleen kansalliskielten asemasta muuttuvassa kieliympäristössä, ja tämän lisäksi laaditaan kielipoliittinen ohjelma, jossa otetaan huomioon muut Suomessa puhutut kielet, erityisesti saamen kielet, romanikieli, karjalan kieli ja viittomakielet. Myös tähän on varattu lisämäärärahaa.

Ensi vuonna perustetaan naisiin kohdistuvan väkivallan raportoinnin tehtävä, ja uskon myös, että tämän raportoinnin tehtävästä tulee tärkeä vahvistus pyrkimyksissämme vähentää naisiin kohdistuvaa väkivaltaa Suomessa.

Arvoisa puhemies! Saamme jatkaa myöhemmin, kun keskustelu jatkuu. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Sitten mennään debattipuheenvuoroihin.

17.59 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän ministeriä tästä ketjuajattelusta, eli että kaikille ketjun osapuolille tulee rahaa, ja kiitän valtiovarainvaliokuntaa ja jaostoa siitä, että olitte lukeneet huolellisesti lakivaliokunnan lausunnon. Teimme aika paljon töitä sen eteen.

Budjetin alikohta PTK 86/2019 vp

Olisin oikeastaan kysynyt ministeriltä: Miten te aiotte niin sanotusti taistella tämän JTS-tavoitteen eli tämän tuottavuustavoitteen puolesta? Kuten näistä kaikista lausunnoista ja selvityksistä ja kuulemisista ilmenee, niin tämä tuottavuustavoite uhkaa tätä alaa, tuomioistuimia ja syyttäjälaitosta ja koko ketjua, siinä mielessä, että tämä tavoite karkaa koko ajan kauemmaksi ja kauemmaksi. Miten te koette, että te saisitte sinne loppuvuosille riittävästi rahaa, ja mitä konkreettista siellä voitaisiin tehdä?

18.00 Sandra Bergqvist r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen erittäin tyytyväinen siitä, että tämä hallitus ottaa vastuunsa maan kaksikielisyydestä. Ruotsinkielisenä minulla on ja tulee olla samat oikeudet kuin suomenkielisillä. Juuri sen takia olen iloinen siitä, että tämä hallitus on viestissään selkeä: Suomi on kaksikielinen maa. Tämän takia hallitus uudistaa kansalliskielistrategian, joka turvaa kaikkien oikeuden saada palvelua kansalliskielillä ja parantaa kieli-ilmapiiriä.

Ärade talman! Arbetet med nationalspråksstrategin handlar dels om att kunna stärka servicen på Finlands två nationalspråk men också om att förbättra språkklimatet i vårt land. Jag vill därför fråga minister Henriksson: hur ser arbetet med nationalspråksstrategin ut och finns det speciella områden som ni särskilt kommer att fästa uppmärksamhet kring?

18.01 Matias Mäkynen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivon, että me kaikki tässä salissa olemme oikeusvaltion puolustajia ja luotamme suomalaisiin viranomaisiin. Suomalaiset nimittäin luottavat viranomaisiin. Poliisi, tuomioistuinlaitos ja muut lainsoveltajat nauttivat kansan vankkaa luottamusta. Ikäväksemme olemme saaneet huomata viime vuosina, että tuota luottamusta on pyritty murtamaan myös jopa tässä salissa toimivien puolesta. Lainsäätäjiltä on kuultu kommentteja viranomaisten ratkaisuksista, ja ilman vahvistusta olevia huhupuheita levittämällä on pyritty horjuttamaan luottamusta viranomaisiin ja näin heikentämään suomalaisen yhteiskunnan vakautta.

Yksittäisen kansalaisen uskoa oikeudenmukaisuuteen horjuttavat myös pitkittyvät oikeusprosessit ja kokemus siitä, että omaa asiaansa ei saa kohtuullisessa ajassa ratkaistavaksi. Olemme saaneet useita tuomioita Euroopan ihmisoikeustuomioistuimelta pitkittyneistä oikeudenkäynneistä. Hallitus on panostamassa rikosvastuun toteutumiseen. Poliisille ja Syyttäjälaitokselle osoitetut lisäresurssit saattavat aiheuttaa ruuhkautumista tuomioistuihin. Arvoisa oikeusministeri Henriksson, mitä hallitus aikoo tehdä, jotta ihmisten luottamus viranomaisiin pysyy Suomessa vahvana ja että jokainen saa asiansa käsitellyksi viranomaisen toimesta kohtuullisessa ajassa?

18.02 Pihla Keto-Huovinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunta on mietinnössään tehnyt oikeusministeriön talousarvioesitykseen syyttäjien toimintamäärärahoihin lausumaehdotuksen, jossa edellytetään, että vuoden 2020 lisätalousarviossa otetaan huomioon Syyttäjälaitoksen toimintaan tarvittavat lisäresurssitarpeet ja varmistetaan henkilöstön riittävyys. Tämä lausuma osoittaa, että valiokunta on havainnut sen, että nämä riittämättömät määrärahat johtavat pullonkauloihin, käsittelyaikojen pitkittymiseen ja kansalaisten oikeusturvan vaarantumiseen.

Jos eduskunta tekisi nyt päätöksen, että oikeusministeriön hallinnonalan talousarviota nostetaan ja se kohdennetaan Syyttäjälaitokselle, tulisivat rahat jo ensi vuoden alusta kokonaisuutena käyttöön. Mikäli lisäys tulee vasta lisätalousarviossa, tulee se mahdollisesti

Budjetin alikohta PTK 86/2019 vp

määrällisesti voimaan vain sen mukaisesti, miten suurta osaa vuodesta se koskee, eli jos se annetaan puoleksi vuodeksi, niin se tarkoittaa puolta tästä määrärahasta.

Kysynkin ministeriltä: miten tämä asia aiotaan hoitaa ja kuinka pitää huolta Syyttäjälaitoksen resurssien riittävydestä?

18.04 Jouni Ovaska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On ilo toisaalta katsoa tätä pääluokkaa siltä osin, että nyt myönteiset muutokset ja määrärahan lisäykset koskevat tätäkin pääluokkaa, ja olemme lakivaliokunnassa erittäin tyytyväisiä olleet siihen. Mutta kuitenkin kokonaisuutta ajatellen, mikä tässä esittelyssäkin nousi esiin, koko tästä ketjusta pitää huolehtia, että jos poliisit, syyttäjät ja muut saavat rahaa, niin meidän pitää huolehtia, että ei synny pullonkauloja vaan että myöskin käräjäoikeuksille ja muille tuomioistuimille on tarpeeksi resursseja. Nyt niitä ei ole tarpeeksi, ja se on myöskin lakivaliokunnassa huomioitu. Oikeastaan kysyisin vielä: millä tavalla aiotaan jatkossa huolehtia, että meillä on tarpeeksi resursseja nimenomaan näissä?

Puheenvuoroni lopuksi haluan myös kiittää lakivaliokunnan puheenjohtajaa erittäin hienosta työstä tänä syksynä, koska pääsimme näin hienoon tulokseen myöskin näiden osalta. [Leena Meri: Kiitos!]

18.05 Saara Hyrkkö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oikeusvaltio ei ole vain sanoja ja julistuksia, vaan se on periaatteiden lisäksi myös ihan käytännön elämää, tekoja ja toimintaa, tietoa ja turvaa. Tieto omista oikeuksista on ihan keskeinen osa oikeusvaltiota ja oikeusturvaa, ja sen täytyy tietysti kuulua kaikille. Tämän varmistamisessa valtiovallalla on iso rooli, mutta rinnalla tärkeää työtä tekee myös aktiivinen järjestökenttä. Yksi merkittävä toimija tällä saralla on Pakolaisneuvonta, jonka toimintaedellytyksistä on kannettu laajasti huolta. Valtiovarainvaliokunta hyväksyi tärkeän lausuman Pakolaisneuvonnan rahoituksen ja toiminnan turvaamisesta ensi vuonna. Kysyisin vielä ministeriltä: miten varmistetaan, että tämä tärkeä toiminta turvataan myös pitkäjänteisesti?

Arvoisa puhemies! Tämä on siitä hieno hallinnonala, että täällä me puolustamme kaikkien niidenkin ihmisarvoa ja oikeuksia, jotka joskus joutuvat ohi katsotuiksi tai yhteiskunnan marginaaliin. Voimaa ministerille siihen tärkeään työhön, ja meille kaikille.

18.06 Matti Semi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille hyvästä esittelystä. On erittäin hyvä, että hallitus on ottanut sen linjan, että rikoksien tutkinta ja koko vyyhti käydään läpi, kaikkiin prosesseihin lisätään voimavaroja ja saadaan se prosessi menemään eteenpäin paremmin.

Meillä on hallitusohjelmassa erittäin hyvä kirjaus sitten tästä toisesta, tästä uhrin puolesta, ja jäin pohtimaan, missähän vaiheessa mennään. Voidaan ajatella, että vähävaraiset saavat oikeusapua eli he saavat taloudellista tukea siihen ja toisaalta sitten rikkailla on paljon parempi mahdollisuus käydä oikeutta, koska heillä on enemmän varaa, mutta keskituloiset jäävät aina vähän niin kuin nopen osalle. Heillä pitää todella hyvä, varma tapaus olla, että he uskaltavat lähteä nostamaan syytettä ja viemään kannetta eteenpäin. Kirjauksessa on otettu tämä huomioon, ja kysyisin nyt ministeriltä: millä aikataululla tässä edetään sitten?

18.07 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin halunnut kysyä ministeriltä tästä käräjäoikeusuudistuksen jatkosta. Viime kaudella yhdessä ministerin kanssa olimme huolestuneita sekä kielellisten että alueellisten oikeuksien toteutumisesta.

Budjetin alikohta PTK 86/2019 vp

Nyt nostaisin erityisesti tuon Pohjois-Savon tilanteen esille. Siellä näitä päätöksiä ei voida enää perustella sen kummemmin terveellä järjellä kuin niillä säästöillä, mitä alun perin lähdettiin hakemaan. Eli Kuopion oikeustalon tilanne on se, että siellä on sisäilmaongelmia ja sinne eivät mahdu Varkauden ja Iisalmen käräjäoikeuden kanslioitten lakkautuksesta tulevat henkilöstösiirrot. Tällä hetkellä väistötilojakin Kuopiossa on liian vähän, koska siellä on sekä oikeusministeriön että sisäministeriön alaisilla toimijoilla tilojen ahtautta. Tästä päätöksestä, että tällä käräjäoikeusuudistuksella oltaisiin siirtämässä näitä henkilöitä sinne Kuopioon, ei tule säästöjä valtiolle vaan päinvastoin lisää kuluja. Iisalmissa ollaan valmiita jopa alentamaan niitten tilojen vuokraa, jotta käräjäoikeuden kanslia voisi siellä jatkaa. Tiedän, että ministeriin on vedottu Iisalimesta ja käsittääkseni myös Varkaudesta, ja olisin halunnut kuulla: tuleeko ministeri linjaamaan tässä nyt uudestaan, ja miten tässä tilanteessa mennään eteenpäin, kun ihmiset eivät mahdu sinne?

18.08 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Lakivaliokunnassa tosiaan teimme huolellista työtä, ja myös minun puoleltani kiitos valiokunnan puheenjohtajalle, edustaja Merelle. Kiitos myös ministereille, että ollaan herkällä korvalla kuunneltu ja keskusteltu näistä yhteisistä tarpeista.

Kiinnittäisin nyt huomiota erityisesti oikeuslaitoksen henkilöstön jaksamiseen, joka nousi monessa kuulemisessa esille eri hallinnonaloilla. Tuomioistuinlaitoksen perusrahoitus myös huolestutti, se, että siihen saataisiin semmoinen kestävä, pitkäjänteinen ratkaisu. Monta vuotta ollaan nyt supistettu oikeuslaitoksen varoja ja resursseja, ja se johtaa kyllä siihen, että oikeusturvan taso Suomessa laskee. Kysyisinkin oikeusministeriltä: onko mahdollisesti tulossa tämmöistä kokonaisarviota ja selvitystä, vaikka kymmenen vuoden ajalta, miten tämä tilanne on muuttunut?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Henriksson, 3 minuuttia paikalta. [Anna-Maja Henriksson: Saako mennä pönttöön?] — Vapaa valinta.

18.09 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: Arvoisa puhemies! Täältä on jotenkin helpompi puhua. — Kiitos ensinnäkin teille kaikille erittäin hyvistä puheenvuoroista. Aloitan lakivaliokunnan puheenjohtaja Leena Meren kysymyksellä siitä, miten aiomme taistella, jotta meillä tulevaisuudessakin olisi riittävästi resursseja koko rikosketjuun — siis tuomioistuimille, syyttäjille ja vankeinhoitoon. Sehän on äärimmäisen tärkeätä, että samalla kun poliisin resursseja lisätään, niin muistetaan, että jotta oikeusturva toimisi, tarvitaan määrärahoja myös näihin muihin osiin. Sen takia tämä hallituksen esitys on ilman muuta nyt askel oikeaan suuntaan, ja se on parempi esitys kuin moneen vuoteen.

Kun katsotaan, miten muita ministeriöitä kohdellaan, niin tässä on nyt tehty niin, että ollaan myös hallituksessa ymmärretty, että kun puhutaan oikeusministeriön hallinnonalasta, puhutaan oikeusvaltion ydintehtävistä. Niin kuin tässä tuli hyvin esille, pääosa kustannuksista menee henkilöstökuluihin, ja sen takia tämä JTS-miljardi ei tule rokottamaan oikeusministeriötä samalla vahvuudella kuin muita. Tästä yritän itse myös pitää huolta. On myös niin, että me olemme oikeusministeriössä tavallaan säästäneet rahaa ja saaneet myös näihin siirtyviin määrärahoihin sellaista kertymää, että sillä on tarkoitus kustantaa näitä tietojärjestelmähankintoja. Jos meitä kohtaan kohdistettaisiin samantyyppisiä leikkauksia tämän JTS-miljardin suhteen, niin se tietäisi meille myös vaikeuksia toteuttaa nämä tietotek-

Budjetin alikohta PTK 86/2019 vp

niikan Aipa-hankkeet ja muut. Sen takia tästä tulen olemaan erityisen tarkka tulevaisuuden neuvotteluissa, ja toivon, että me myös onnistumme saamaan ymmärrystä tähän.

Syyttäjien osalta on totta, että syyttäjillä on hankala tilanne, mutta se paranee kuitenkin tämän talousarvion myötä. Viime vuonna meillä oli 520 syyttäjää, ensi vuoden talousarviossa henkilöstön määrä on 534 eli 14 suurempi. Mutta on myös niin, että Syyttäjälaitoksessa ollaan käytetty sellaista määrärahaa, siirtyvää määrärahaa, jota ei voida tulevaisuudessa käyttää. Sen takia henkilöstö on ollut tänä vuonna siellä vähän isompi kuin miltä edellisvuoden budjettikirjassa näyttää. Tämähän ei ole sellainen linja, joka on kestävä. [Puhemies koputtaa] Haluan myös korostaa, että hallitusohjelmassa on sitouduttu oikeus- turvaa ja oikeuden toteutumista parantaviin toimenpiteisiin, ja tästä tullaan pitämään huolta. — Palaan vielä näihin muihin hyviin kysymyksiin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Jatketaan debattia.

18.13 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaikkein tärkeintä oikeusministeriön hallinnonalalla on tietenkin huolehtia siitä, että meillä on riittävät voimavarat kansalaisten laadukkaan ja riittävän oikeusturvan varmistamiseksi. Sekä poliisi että syyttäjä- ja tuomioistuinlaitokset tarvitsevat riittävät määrärahat. Niin kuin ministeri sanoi, tässä ollaan ihan oikeusvaltion ytimessä, josta ei pidä tinkiä.

Merkittävä osa tuomioistuinten tuomareista ja muusta lainkäyttöhenkilöstöstä on tällä hetkellä määräaikaisessa virkasuhteessa ja siten riippuvainen määräaikaisesta lisärahoituksesta. Tämä aiheuttaa siellä jaksamis- ja rekrytointiongelmia ja asioiden käsittelyn hidastumista. Kysyisinkin ministeriltä: millä tavoin hallitus aikoo pitää huolen siitä, että tuomioistuimissa osaaminen ja hyvinvointi saadaan pidettyä korkealla tasolla näistä haasteista huolimatta?

Lopuksi haluaisin vielä kiittää siitä, että olemme saaneet lisäpanoksia muun muassa väkivalta- ja seksuaalirikosten ennaltaehkäisyyn, nuorten rikoksentekijöiden auttamiseen ja uusintarikollisuuden vähentämiseen. Nämä ovat hienoja asioita.

18.14 Mari Rantanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on käynyt ilmi sekä sisäministeriön että oikeusministeriön osalta tämä jatkuva gäppi näissä rahoissa. 2,5 miljardia vuodessa 57 miljardin budjetista tässä toimintaympäristössä — ehkä sitä tulisi pohtia.

Olisin kysynyt ministeriltä oikeastaan kahta asiaa:

Ensimmäinen on nuorten ylivelkaantuminen ja siihen liittyvät keinot. Se on huolestuttavaa olemassa, ja meillä ainakin täällä Helsingissä Helsingin nuorisovaltuusto toivoisi kovasti tämmöistä taloustaito-opetusta. Onko tämä sellainen, mitä hallitus voisi edistää? Ja toinen kysymys liittyy pikavippeihin: onko niihin tulossa jotakin muutosta, jotta tämä asia ei pahene?

Sitten toinen kysymys: kun budjetin sivulla 155 todetaan, että monikulttuuristuminen aiheuttaa tuomioistuinten toiminnalle suuria haasteita, onko esimerkiksi pakkoavioliittoihin ja kunniaväkivaltaan tulossa jotakin oikeusministeriöstä?

18.15 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Viime vaalikaudella kovan työn ja sangen suuren yhtenäisyyden vallitessa perustuslakiakin muutettiin, kun tehtiin ja saatiin tiedustelulait. Se oli kova ponnistus. Siinä on kaksi näkökulmaa: toi-

Budjetin alikohta PTK 86/2019 vp

saalta tarve turvata suomalaisten turvallisuus, joka on perustuslaissakin taattu, mutta toisella puolella on myös sitten yksityisyydensuoja, viestien salaisuus, tämäntyyppiset asiat. Nyt kun nämä tiedustelulait ovat käytössä, niin miltä tilanne oikeusministerin näkökulmasta vaikuttaa? Onko tämä vaativa lakipaketti vastannut teidän näkemyksenne mukaan niihin tarpeisiin? Onko siellä ilmennyt jotain muutostarpeita tai tarkennustarpeita tällä lyhyellä voimassaoloajalla? Ja sitten vielä resursseista: Esimerkiksi Helsingin käräjäoikeus käsittelee näitä lupa-asioita. Ovatko resurssit myös sillä puolella riittävät?

18.16 Hanna Huttunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Budjettiesityksessä on todellakin paljon hyvää. On hienoa, että Syyttäjälaitos, tuomioistuimet, oikeusapu ja Rikosseuraamuslaitos saavat lisää rahaa. Toivottavasti tämä joustavoittaa nyt kaikkia prosesseja.

Olen kuitenkin huolissani ulosoton suojaosasta. Ulosoton suojaosa on pitkään ollut matalalla tasolla, ja olen tehnyt yhdessä kollegani Jouni Ovaskan kanssa teille kirjallisen kysymyksen tästä ulosoton suojaosan korottamisesta. Toki sitä nostetaan nytten indeksikorotuksen verran, mutta mielestäni suojaosatasoa kannattaisi ihan oikeasti katsoa ylöspäin. Tiedänkin, että hallitusohjelmaan on tämänsuuntaisia kirjauksia tehty, ja haluaisinkin kysyä nyt ministeriltä: missä vaiheessa tämä uudistus on tulossa käsittelyyn?

Muuten haluan vielä itsekä sanoa, että hyvää joulua ja kiitokset meidän valiokunnan puheenjohtajalle ja koko meidän valiokunnan jäsenille. Meillä on loistava yhteishenki siellä valiokunnassa. [Eduskunnasta: Samaa mieltä!]

18.17 Paula Werning sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Syyttäjälaitokselle osoitetut 2,4 miljoonan euron lisämäärärahat tulevat todellakin tarpeeseen. Syyttäjälaitokselta saadun selvityksen mukaan valitettavasti panostus on kuitenkin riittämätön. Miten hallitus aikoo varmistaa, että Syyttäjälaitoksella on riittävät voimavarat ja mahdollisuus huolehtia henkilöstön jaksamisesta kaikkien säästöpainojen keskellä?

18.18 Sami Savio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille esittelystä. Kuten edustaja Semi tässä aiemmin mainitsi, niin eräs keskeinen ongelma oikeusturvan toteutumisessa on mittaviksi nousevat oikeudenkäyntikulut ja erityisesti riski joutua maksamaan myös vastapuolen kulut, jos oikeudenkäynnissä tuomitaan hävinneeksi osapuoleksi. Näitä ongelmia aiheutuu erityisesti silloin, kun vastakkain ovat yksityishenkilö ja suuryritys juristiarmeijoineen. Oikeudenkäyntikuluja tulisikin kohtuullistaa erityisesti keskituloisten kansalaisten osalta, ja mielestäni hallituksen tulee ehdottomasti puuttua tähän asiaan ripeästi suomalaisten oikeusturvan varmistamiseksi.

Arvoisa puhemies! Toinen tärkeä asia, jonka haluan nostaa esiin, on se, että rikoksista tuomittavien rangaistusten tulee olla selkeässä yhteydessä tekojen vakavuuteen. Tämä koskee erityisesti lapsiin kohdistuvia mutta myös muita seksuaali- ja väkivaltarikoksia, joista annettavat tuomiot ovat mielestäni nykyään varsin lyhyitä. Kysynkin ministeriltä: aikooko hallitus ryhtyä lainsäädännöllisiin toimenpiteisiin seksuaali- ja väkivaltarikosten rangaistusten [Puhemies koputtaa] kiristämiseksi ja erityisesti rangaistusasteikon alapään nostamiseksi?

18.19 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itsekin haluaisin oikeusministerille kertoa huolen tuolta Pohjois-Savosta. Vaikka se nyt oma vaalipiiri on-

Budjetin alikohta PTK 86/2019 vp

kin, niin kyllä täytyy todeta, että viime eduskuntakaudella tehtiin kyllä olettamien varassa isoja päätöksiä ja nyt näyttää, niin kuin silloin epäiltiin, että nämä olettamat olivat vääriä.

Näin se vain on, että Kuopiossa on edessä poliisi- ja oikeustalon iso remontti. Ei ole päästy vielä sopimuksen, kuinka iso, mutta jos se toteutetaan, niin ne talousluvut, millä edellinen eduskunta on tehnyt käräjäoikeusverkoston karsimispäätöksiä, ovat todella olleet vääriä, sillä totta kai vuokratasot nousevat, jos iso remontti joudutaan tekemään.

Kyse on a) taloudesta, mutta kyse on myös b) siitä, pääsevätkö ihmiset oikeuteen ja kuinka pitkä matka tulee ja miten se sitten heijastuu poliisin työhön ja keskeytykö joskus istuntoja sen takia, että ihmisiä ei saada paikalle. Eli pääsy oikeuteen saattaa olla aivan vaakalaudalla. Samaan lopputulokseen ovat tulleet Itä-Suomen tutkijatkin. [Puhemies koputtaa] Toivon, että te, ministeri, hallituksessa tutkitte uudelleen tämän asian, että onko mahdollista vähän ottaa pakkia.

18.20 Iiris Suomela vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monet esille nostetuista kysymyksistä ovat olleet sellaisia, että itsekkin niitä pohdin. Kiitos ministerille hyvistä vastauksista niihin.

Ihmiskaupan tunnistaminen ja ihmiskauppaan puuttuminen on tuotu esiin hallitusohjelmassa monessa kohdassa. Kyseessä on luonnollisesti poikkihallinnollinen asia, mutta oikeusministeriöllä on tässä merkittävä ja ymmärtääkseni myös koordinoiva rooli. Miten varmistetaan, että jatkossa ihmiskauppa tunnistetaan paremmin, että lainsäädäntö on oikeudenmukainen ja suojelee ihmiskaupan uhreja ja että toisaalta myös palvelut ovat kunnossa, jotta nämä todella haavoittuvassa asemassa olevat ihmiset pääsevät varmasti elämässä eteenpäin?

Toisena kysymyksenä tahtoisin lyhyesti kysyä: kun hallitusohjelmassa on hyvät kirjaukset siitä, miten autetaan seksuaalisen väkivallan ja lähisuhdeväkivallan sekä sukupuolittuneen väkivallan uhreja, ja halutaan erityisesti panostaa matalan kynnyksen palveluihin, ja niihin on nyt lisää rahaakin laitettu, [Puhemies koputtaa] niin mitkä ovat ne sisällölliset askeleet eteenpäin näiden palveluiden ja varsinkin järjestöyhteistyön kehittämisessä?

18.21 Eva Biaudet r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman, arvoisa puheenjohtaja! Viime vuosina Euroopassa on hyvin tullut tutuksi se, miten on tärkeää, että ei ota itsestään selvänä oikeuslaitoksen toimivuutta, ja miten tärkeää on panostaa siihen, ja sen takia on tosi tärkeää, että olemme nyt ottaneet ensi askeleita. Tarpeita tulee varmaan edelleen siihen, että turvataan varsinkin alimpien oikeusasteiden toimivuus ja pystytään purkamaan ruuhkia.

Täällä onkin otettu hyvin esille esimerkiksi henkilöstön jaksaminen, ja siitäkin kannan tosi paljon huolta. On myös uudentyyppistä maalittamista, joka kohdistuu henkilöstöön ja niin edelleen ja joka rasittaa heitä.

Valiokunta on nostanut esille ja myöskin hallitus budjettiesityksessään on nostanut esille rikosprosessin käsittelyaikojen lyhentämisen. Haluaisin kiinnittää huomion myöskin siviilipuoleen, esimerkiksi lapsia koskevien siviilipuolen prosessien lyhentämiseen, joka varmasti olisi todella, todella tärkeä saada. Onko siinä nähtävissä, että voidaan tehdä jotain erityistä? [Puhemies koputtaa]

Sen lisäksi kiinnittäisin myöskin huomiota kielellisten oikeuksien toteutumiseen. Onko kielistrategiassa siihen tulossa uudistuksia?

Budjetin alikohta PTK 86/2019 vp

18.23 **Raimo Piirainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaalan kunnassa sijaitsevan Pelson vankilan osalta on varmaan toistakymmentä vuotta väännetty peistä, että säilyykö se siellä vai poistuuko se. Nyt näyttää siltä, että se olisi mahdollista säilyttää ja siellä rakentaminen alkaisi — tai onko jo alkanut. Tätä kysyisin ministeriltä: missä tilanteessa Pelson vankila on tällä hetkellä menossa?

18.23 **Sakari Puisto ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyrkimyksenä on ottaa käyttöön positiivinen luottorekisteri, ja kysyisin ministeriltä: voitaisiinko tässä samassa yhteydessä samaan järjestelmään integroida myös maksuton luottokieltojärjestelmä identiteettivarkauksien ehkäisemiseksi? Ideana olisi siis se, että jos henkilö itse ilmoittaa itsensä tähän järjestelmään, sinä aikana kukaan ei pysty ottamaan hänen nimissään esimerkiksi pikavippejä.

18.24 **Arto Satonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myöskin minun kysymykseni liittyy tähän pikavippiasiaan ja ennen kaikkea niitten ennalta ehkäisyyn. Edellinen eduskunta teki hyvin laajalla enemmistöllä lakialoitteen, jossa pikavippien markkinointi kiellettäisiin, kuten on tehty Hollannissa, jossa paikallinen finanssivalvonta sitä valvoo ja järjestelmä on toiminut hyvin. Vaikka me olemme nyt saaneet pikavippeihin jo korkokattoa ja muuta hillintää, edelleen tämä on iso ongelma, ja nimenomaan se on iso ongelma, että sen ensimmäisen vipin ottaminen on niin helppoa ja siitä helposti lähtee sellainen kierre, että nuori ja moni muu, joka ottaa sen ekan kerran, ajautuu ylivelkaantumiseen. Tämä asia on nyt ollut siellä oikeusministeriössä varmaan jo reilun vuoden verran, ja kysynkin: onko asia nyt etenemässä, vai lähdetäänkö keräämään uutta aloitetta, että myöskin tästä eduskunnasta löytyisi enemmistö asian taakse?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Sitten vielä kaksi debattipuheenvuoroa.

18.25 **Jari Myllykoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On hyvä, että päästään tähän samaan yhteyteen. Kysyn myös: vieläkö meidän tarvitsee kerätä yli sata nimeä? Viime eduskuntakaudella yli oppositio- ja hallituspuoluerajojen kerättiin 138 nimeä, että maksuhäiriömerkintä poistuisi nopeammin kuin siinä kahdessa vuodessa. Tiedän, että hallitusohjelmassa on erittäin hyvät kirjaukset tältä osin ja sen pitäisi edetä, mutta minun pelkoni on nyt se, että siihen samaan yhteyteen yhdistetään positiivinen luottorekisteri ja sitten menee edustaja Satosen hyvä aloite vielä siihen samaan nippuun ja me tukehdumme, niin että ministeriössä ei kyetäkään tätä koko lakipakettia viemään eteenpäin. Yli 870 000 kansalaista oli välillisesti tässä lakialoitteessa takana, ja toivon todellakin, että ministeri ottaa tämän vakavasti ja erottaa sen koko paketista, että me voimme saman tien pelastaa ne ihmiset, jotka ovat velkansa maksaneet.

18.26 **Tarja Filatov sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on käyty hyvää keskustelua. Itse kiinnittäisin huomiota siihen, että nyt tulee tämä rahoitus tähän naisiin kohdistuvan väkivallan raportoinnin valmisteluun ja sitten samanaikaisesti jaosto itse asiassa päätti lisätä rahaa tänne sosiaali- ja terveysministeriön puolelle siihen, että meille tulisi vihdoin Istanbulin sopimuksen 10 artiklan edellyttämä koordinoituihin, jonka tehtävät ovat osittain vähän samaan liittyviä. Elikkä jos ajatellaan, että siinä kysymys on siitä, että näitä väkivallan muotoja ehkäistäisiin ja torjuttaisiin ja tämä elin yhteensovittaisi tätä

Budjetin alikohta PTK 86/2019 vp

toimintaa ja huolehtisi täytäntöönpanosta, seurannasta ja arvioinnista, niin kun tämä yhteensovittamiselin ei ollut ministeriön esityksestä, niin vain halusin sen tässä nostaa esiin, jotta se huolella valmisteltaisiin sillä tavalla, että nämä eri resurssit, jotka nyt ovat tulleet tavallaan samaan tarkoitukseen, olisivat mahdollisimman tehokkaassa käytössä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Sitten ministeri Henriksson. Teille on tullut niin paljon kysymyksiä, että 5 minuuttia.

18.27 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: Kiitos. — Arvoisa puhemies, värderade talman! Ledamot Bergqvist frågade om nationalspråksstrategin. Det arbetet har påbörjats och det är viktigt därför att vi i det här landet ska kunna trygga våra medborgares språkliga rättigheter på enahanda grunder. Det ser vi bland annat i Helsingfors stad i dag, att alla barn inte kan få gå i dagvård på sitt modersmål svenska, och det här är oacceptabelt, som ett exempel.

Elikkä kansalliskielistrategiatyö on toteutumassa. Nyt on aika tehdä uusi kansalliskielistrategia — edellinen tehtiin vuonna 2012 — ja tässä on kyse siitä, että jokaisen suomalaisen äidinkielestään riippumatta pitäisi saada palveluja omalla äidinkielellään ja viranomaisten pitää miettiä, millä tavalla tämä pystytään toteuttamaan käytännössä paremmin kuin tänä päivänä.

Sitten on tullut monta kysymystä ylivelkaantumisesta. Talous- ja velkaneuvontahan on siirtynyt kunnilta oikeusaputoimistojen tehtäväksi, ja nyt ollaan kysytty ja koottu asiakaitten kokemuksia palveluista ennen uudistusta ja on myös arvioitu kehittämiskohteita. Johtopäätöksiä on ollut muun muassa, että palveluun pääsyä on nopeutettava, tietoa talous- ja velkaneuvontapalveluista on jaettava monikanavaisesti, sähköiset asiointitavat pitää saada vaihtoehtoisiksi perinteisten asiointitapojen rinnalle ja talous- ja velkaneuvojille pitää saada myös lisäkoulutusta vaikeassa tilanteessa olevien asiakkaitten kohtaamisessa. Nämä kaikki ovat nyt sellaisia asioita, jotka ovat hyvinkin agendalla meidän oikeusaputoimistoissa.

Tässä tuli yhdessä puheenvuorossa esille tällainen talousneuvonta nuorille, ja juuri sitä me olemme myös hankkeistamassa. On tällainen yli ministeriörajojen oleva työryhmä, joka tulee miettimään näitä toimintatapoja, ja tähän tarvitaan myös kolmas sektori varmasti mukaan. On äärimmäisen tärkeätä, että meidän kouluissa ja oppilaitoksissa opetellaan myös sitä, mitä on rahankäyttö, mitä tarkoittaa korko ja mitä tarkoittaa pitää huolta taloudestaan. Nämä eivät ole itsestäänselviä asioita. Sen takia tähän on panostettava, ja sitä nyt tämä hallitus myös tekee.

Näistä pikavipeistä on tullut monta kysymystä. Nythän on niin, että edellinen hallitus sääti sen lain ja se on astunut voimaan vasta nyt syyskuussa. Nyt olemme joulukuussa, ja on aivan liian aikaista vielä sanoa, minkälaista käytännön kokemusta tästä uudesta laista tulee, mutta tätä nyt seurataan oikeusministeriössä tarkasti, ja jos näyttää siltä, että edelleen on ongelmia, niin silloin on myös valmiuksia ryhtyä sääntelemään esimerkiksi kuluttajaluottojen markkinointia ja näin poispäin. Mahdollisia tapoja tiukentaa kuluttajaluottojen markkinoinnin sääntelyä on siis oikeusministeriössä myös alustavasti selvitetty. Siinä mielessä tämä asia on ollut ajankohtainen.

Sitten on kysytty tästä ulosoton suojaosuudesta ja perinnästä ylipäänsä. Ulosoton suojaosuushan nousee nyt hiukan vuodenvaihteessa, mutta ylipäänsä me katsomme nyt halli-

Budjetin alikohta PTK 86/2019 vp

tuksessa, minkälaiset ovat ne toimenpiteet, joilla me pystymme parantamaan ulosottovelallisten asemaa ja varsinkin niitten ulosottovelallisten asemaa, jotka ovat kaikista pienituloisimpia. Tämä hanke on nyt vireillä, ja tähän tullaan palaamaan ensi vuoden puolella. On myös niin, että kun ulosoton suojaosuutta korotetaan, myös ne velalliset, joilla on enemmän varoja, hyötyvät siitä, ja sen takia tässä tarvitaan tasapainoa ja tätä pitää tarkistaa kokonaisuutena.

Edustaja Kiuru kyseli tiedustelulaeista. Siinä tilanne on myös sama: ne ovat olleet niin lyhyen ajan meillä voimassa, että on aivan liian aikaista vielä sanoa mitään. Mutta me seuraamme myös tätä resurssikysymystä, ja siinä pitää olla valmiutta tietysti, jos näyttää siltä, että resurssit eivät riitä.

Sitten on kysytty oikeudenkäyntikuluista. Se on hyvin tärkeä kysymys. On äärimmäisen tärkeää, että meillä on oikeusjärjestelmä, johonka myös keskituloiset pääsevät mukaan. Meillä ei voida lähteä siitä, [Puhemies koputtaa] että keskituloiset saavat jotenkin olla sivussa. Näin ei voi olla. Sen takia hallitus nyt on käynnistämässä hanketta, jossa mietitään, millä tavalla voidaan paremmin kuin tänään päästä siihen, että ihmisen ei tarvitse miettiä, onko hänellä varaa mennä oikeuteen, jos on todellinen syy viedä asia tuomioistuimeen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Niitä jatketaan myöhemmin tässä täysistunnossa.

Keskustelu keskeytettiin kello 18.33.

Keskustelua jatkettiin kello 20.28.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytettyä yleiskeskustelua pääluokasta 25.

20.28 Paula Werning sd: Arvoisa puhemies! Oikeusvaltion kehittämisen kannalta on ensisijaista, että oikeudenhoidon riittävät resurssit turvataan, oikeudenkäyntien kokonaiskestoa lyhennetään ja oikeudenkäyntien kustannuksia alennetaan.

Hallituksen budjettiesityksen yksi keskeinen tavoite on ehkäistä rikollisuutta ja rikosten uusimista sekä huolehtia rikosvastuun toteutumisesta. Rikosvastuun toteutumisen parantamiseen ja rikosprosessien käsittelyaikojen lyhentämiseen on ehdotettu 5,2 miljoonan euron vuotuinen lisärahoitus.

Pidän tärkeänä, että rikollisuuden ehkäisyä tehostetaan. Tähän tarkoitukseen on esitetty 2,5 miljoonan euron vuotuista määrärahaa. Rahat osoitetaan muun muassa naisiin kohdistuvan väkivalta- ja seksuaalirikollisuuden ennaltaehkäisyyn ja nuorten rikosentekijöiden auttamiseen. Erityisenä tavoitteena on myös uusintarikollisuuden vähentäminen.

Oikeudenmukaista on, että seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistus toteutetaan. Lähtökohtana ovat koskemattomuus ja seksuaalinen itsemääräämisoikeus. Raiskausmääritelmä muutetaan suostumuksen puutteeseen perustuvaksi. Tämä on tärkeä asia. Työn alla on lisäksi naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelman laatiminen.

Budjetin alikohta PTK 86/2019 vp

Arvoisa puhemies! Rikosvastuun toteuttamisen kannalta välttämätön uudistus on, että turvataan Syyttäjälaitoksen asianmukaiset ja riittävät voimavarat. Syyttäjän yhä lisääntyvä työmäärä ja asioiden vaativuuden kasvu luovat riittämättömät resurssit henkilöstön jaksamiseen. Sama ongelma tiedostetaan myös tuomioistuimissa. Pidän perusteltuna näihin osoitettua 2,4 miljoonan euron vuosittaista lisämäärärahaa, sillä laadukas ja tehokas tuomioistuinlaitos on myös oikeudenmukainen ja kaikkia kansalaisia palveleva.

Huomioon otettavaa on myös harmaa talous ja sen ympärillä liikkuva niin sanottu pimeä raha. Harmaan talouden alla vellova rikollisuus on pysyväluonteista. Siksi onkin tärkeää tukea riittävästi talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjuntaa. Poliisien määrää nostetaan 7 005 henkilötyövuoteen vuoteen 2022 mennessä. Tämä auttaa tukemaan osittain myös harmaan talouden torjuntaohjelman jatkumista ja talousrikostutkinnan suorituskyvyn varmistamista.

Ulosottolaitokselle on myös kohdennettu erillistä määrärahaa, joka on ollut viime vuonna noin 1,3 miljoonaa euroa. Tämän vuotuisen lisämäärärahan jatko on erittäin tärkeä myös vuodelle 2020.

Välttämätöntä on myös ottaa huomioon tuomioistuimen riittävät voimavarat turvapaikka- ja muissa ulkomaalaisasioissa. Asiamääriä ja käsittelyaikoja tulee seurata tarkoin, jotta voimavarojen oikea määrä voidaan arvioida. On tärkeää, että käsiteltävät tapaukset voidaan ratkaista kohtuullisessa ajassa kaikissa asiaryhmissä. Lisäksi on myös hyvä varautua mahdolliseen äkilliseen maahanmuuttoon liittyvään maailmanlaajuiseen muutokseen.

Arvoisa puhemies! Ylivelkaantuminen on viime vuosien aikana lisääntynyt huomattavasti. Olen tyytyväinen, että ylivelkaantumisen ongelmiin kiinnitetään huomiota jatkossakin panostamalla siihen 2,9 miljoonaa euroa ja ylivelkaantumista pyritään tulevin vuosina vähentämään.

Talous- ja velkaneuvonnan saatavuuteen ja näihin palveluihin ohjaamiseen panostetaan, ja niitä tehostetaan kohdentamalla 1 miljoona euroa lisämäärärahaa oikeusapu- ja edunvalvontapiireille.

Hyvänä asiana pidän myös sitä, että tietojärjestelmähankkeita viedään eteenpäin, erityisesti Aipa-hanketta, joka on ollut muutaman vuoden myöhässä. Yhtenä tavoitteena ovat tuottavuushyödyt.

Tärkeää on pitää huolta siitä, että voimavarat riittävät laadukkaan ja riittävän oikeusturvan varmistamiseen. Voin tyytyväisenä todeta, että kaikki mainitsemani tärkeät hankkeet ovat ensi vuonna budjettiesityksen mukaisesti toteutuskelpoisia. Tämä hallitus ratkoo asiat ripeästi, asiantuntevasti ja määrätietoisesti katsomalla kohti tulevaisuutta.

20.33 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Käsitlemme täällä oikeusministeriön hallinnonala. Oikeusministeri itse on valitettavasti jo lähtenyt. Minulla olisi ollut hänelle muutama kysymys, mutta kysyn ne tässä kuitenkin, ja toivottavasti niihin vastaukset tulevat sitten myöhemmin. Kokoomukselle vahva oikeusvaltio tarkoittaa sitä, että se on yhteiskunnan perusta, ja se on myöskin meidän kaikkien oikeus ja turva. Sen takia tämä oikeusministeriön hallinnonala on todella tärkeä. Sillä, minkälaisia lakeja me säädämme, me määrittelemme myös turvallisuutta meidän yhteiskunnassa.

Olen tehnyt lakialoitteen jo edellisellä kaudella, ja uusin sen tällä kaudella liittyen lasten ja nuorten kanssa työskentelevien työntekijöiden rikostaustan selvittämiseen. Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä velvoittaa työnantajan selvittämään näiden henkilöiden rikostaustan ennen työsopimuksen solmimista, ja velvollisuuden

Budjetin alikohta PTK 86/2019 vp

laiminlyönti on rangaistavaa. Selvitys tapahtuu siten, että tehtävään valittu tai nimetty henkilö hankkii itseään koskevan rikosrekisteriotteen ja esittää sen työnantajalle nähtäväksi. Se on hyvin edullinen, muistaakseni reilu 10 euroa, eli kyse ei ole suuresta kustannuksesta.

Päiväkodeissa ja muussa lapsille ja nuorille järjestetyssä toiminnassa, kuten iltapäiväkerhoissa ja leireillä, työskentelee kuitenkin nykyisin paljon henkilöitä, joiden taustoja ei ole selvitetty riittävästi huomioiden lasten koskemattomuus ja turvallisuus. Syynä on se, että rikostaustan selvitysmenettelyä ei sovelleta päiväkotien työ- ja virkasuhteissa ja muissa työ- ja virkasuhteissa, jotka kestävät yhteensä enintään kolme kuukautta yhden vuoden aikana. On tietenkin ymmärrettävää, että voi tulla äkkitalanteita ja joudutaan lyhyisiin sijaisjärjestelyihin toisinaan, mutta yleensä sijaisetkin ovat tuttuja, joita käytetään usein. Lasten turvallisuudesta ei voida kuitenkaan joustaa, vaan lain on suojeltava alaikäisten koskemattomuutta ja turvallisuutta kaikissa tapauksissa. Toivonkin, että löytyy resursseja viedä tätä lakialoitetta eteenpäin, koska käsittääkseni kyse ei ole suuresta asiasta vaan vain pienestä muutoksesta lakiin, kun tällä hetkellä rikosselvitysote vaaditaan pysyvissä työsuhteissa.

Toinen asia, mistä halusin puhua, oli tuomioistuinten ja hallinto-oikeuksien riittävä resursointi liittyen asioihin, jotka käsittelevät lasten huoltajuusriitoja ja huostaanottoihin liittyviä hallintovalituksia. Ne kestävät tällä hetkellä kohtuuttoman pitkään, ja kaikki voivat kuvitella, että kun odotetaan oikeuden päätöstä esimerkiksi huoltajuusriitaan liittyen, tilanne on erittäin raastava ja jännittynyt sekä lapselle että vanhemmille. Lapsen edun mukaista ei ole, että käsittelyajat ovat niin pitkiä. Käsittelimme sosiaali- ja terveysvaliokunnassa ihan tässä muutama viikko sitten jälkihuoltoa eli sitä, että lastensuojelun jälkihuoltovoitteen ikäraja pidennetään, ja siinä yhteydessä tätä ongelmaa myös sivuttiin, ja myöskin meidän mietinnössä mainittiin siitä, että ministeriön pitäisi tähän asiaan tarttua, että resursseja lapsiin liittyviin oikeudenkäynteihin saataisiin lisättyä.

Nämä oikeastaan olivat asiat, mitä nyt tähän oikeusministeriön hallinnonalaan halusin tuoda, ja haluan kiittää vielä siitä, että hallitus on lisännyt rahaa naisiin kohdistuvaan väkivaltaan ja perheväkivaltaan liittyvään toimintaan. Tein siihen itse myöskin talousaloitteen tänään, että olisi siihen saanut vielä vähän lisärahoitusta. Se ei mennyt täällä salissa läpi, mutta pääasia, että asia kuitenkin etenee.

Ja haluan samalla vielä omasta puolestani toivottaa kaikille oikein hyvää ja rauhaista joulua!

20.39 Pihla Keto-Huovinen kok: Arvoisa puhemies! Vakava huolenaiheeni on oikeusministeriön hallinnonalan osalta se, että sinänsä myönteinen lisäresursointi ei ole ollenkaan riittävää. Tämä sama huoli on ilmennyt täällä useammassa puheenvuorossa niin hallituksen kuin opposition taholta. Toivonkin, että pääsemme yhdessä oikeusvaltion osalta hyvään lopputulokseen, sillä määrärahalisäykset eivät turvaa ensi vuoden toimintaa tuomioistuimissa ja Syyttäjälaitoksessa. Syksyn aikana saamiemme selvitysten perusteella on selvää, että niin syyttäjien kuin tuomarien määrä tulee vähenemään.

Arvoisa puhemies! Todellisuutta on se, että rikosasioiden kesto on jo tällä hetkellä kohtuuton, erityisesti uhrin näkökulmasta. Esimerkiksi raiskausasian käsittely kestää tapahtumasta kärjäoikeuden tuomioon puolitoista vuotta. Suomi myöskin on nykyisillä käsittelyajoilla saanut Euroopan ihmisoikeustuomioistuimelta useita langettavia tuomioita liian pitkistä käsittelyajoista. Todellisuutta on myös se, että esimerkiksi syyttäjien pöydillä pinot ja

Budjetin alikohta PTK 86/2019 vp

jonot ovat täysin kestävämmällä tasolla ja syyttäjät venyvät oman hyvinvointinsa ja vapaa-aikansa kustannuksella saadakseen työnsä hoidettua. Sama koskee tuomareita.

Valtion työnantajana tulisi olla hyvinkin kiinnostunut tästä työmäärän ja henkilöstön epäsuhdasta, koska myös työsuojeluviranomaiset ovat kiinnittäneet huomiota oikeushallinnon työmääriin. Esimerkiksi syyttäjiä Suomessa on 370 ja vuosittain hoidettavia asioita yli 90 000, ja määrä vain kasvaa samalla kun asioiden vaativuus. Syyttäjälaitoksen osalta aliresursointi vaikuttaa siihen, ettei asioita kyetä viemään tuomioistuinkäsittelyyn, vaan syyttäjät tekevät entistä enemmän esitutkinnan rajoittamispäätöksiä ja syyttämättäjäättämispäätöksiä. Esimerkiksi Etelä-Suomessa syyte nostetaan enää noin 50 prosentissa poliisilta syyttäjille tulevissa tapauksissa.

Jos Syyttäjälaitos saa nyt vain tuon reilun 2 miljoonan euron lisäyksen, mikä nyt on oikeusministeriön budjetissa, vähenee syyttäjien määrä ensi vuonna vähintään 20 henkilötyövuodella. Syyttäjälaitos on, kuten ministerinkin puheesta täällä kävi ilmi, käyttänyt siirtyviä määrärahoja aiempina vuosina henkilöstön palkkaamiseen, jotta asiat saadaan hoidettua. Nyt nämä rahat on syöty. Jos Syyttäjälaitos saisi 4,5 miljoonaa euroa, pysyttäisiin tämän vuoden henkilöstömäärässä, joka tarvitaan, että tulevat asiat saadaan käsiteltyä edes jollain tavalla. Tällöinkään ei voida sanoa, että edes pää olisi vedenpinnalla. Tosiasiassa jos me haluamme nostaa syyttäjien määrän kahdeksaan syyttäjään 100 000:ta asukasta kohti, olisi korotuksen oltava 6 miljoonaa euroa. Pohjoismainen syyttäjien keskimäärä on 10–12 syyttäjää 100 000:ta asukasta kohden, ja Euroopassakin keskiarvo on 11 syyttäjää.

Arvoisa puhemies! Toinen huolenaiheeni on oikeuslaitoksen yhteinen tietojärjestelmä uudistus, niin sanottu Aipa-hanke, joka on nyt jo viivästynyt yli kolmella vuodella ja jonka kustannusarvio on ylittynyt roimasti. Se tulee maksamaan lähes 23 miljoonaa euroa enemmän kuin on arvioitu. [Antero Laukkanen: Kyllä!] Sen paremmin syyttäjä- kuin tuomioistuinlaitoksella ei ole muita tapoja vastata kasvaneisiin kuluihin kuin supistaa ydintoimintansa. Nämä lisäkustannukset tulevat halvaannuttamaan oikeudenhoidon, ja tähän asiaan on nopeasti löydettävä ratkaisu.

Arvoisa puhemies! Määrärahasoon on kiinnitettävä huomiota myös siitä syystä, että kehyskauden loppupuolella poliisin määrärahat kasvavat, kun taas oikeusministeriön hallinnonalan resurssit vähenevät. Oikeushallinnon alalla rikosoikeudellisen vastuun toteutumiseksi resursseja on vahvistettava ja henkilöstön jaksamisesta on huolehdittava.

Oikeushallinnon alalla tuloksia revitään tällä hetkellä henkilöstön selkänahasta. Viimeksi muutama viikko sitten eräs virkamies totesi, että kyllähän yli 80 tunnin viikkoja joi-tain kuukausia jaksaa mutta ei pidempään, ja vaihtoi työtä. Tämä ei suinkaan saa olla oikeusvaltion suunta, että kokenut ja osaava työvoima siirtyy muihin tehtäviin. Kysymys on oikeusvaltion ydintehtävistä, ja kyse on mitä suurimmassa määrin arvovalinnoista.

Omasta puolestani haluan kiittää lakivaliokuntaa erittäin hyvästä yhteistyöstä ja toivottaa kaikille täällä hyvää joulua.

20.44 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Täytyy sanoa, että edustaja Keto-Huovinen käytti erinomaisen puheenvuoron. — Oikeuslaitoksemme tämänhetkinen resursointi on niin alibudjetoitua, että ihmettelen, miten me tässä talossa, jossa lakeja säädetään, enää siedämme tätä tilannetta. Katsoin tässä vuosien 2017–2020 julkisen talouden suunnitelmaa oikeuslaitoksen osalta, ja siellä on vain pelkkiä vähennyksiä. Tässä on se epäsuh-ta, juuri niin kuin Keto-Huovinen tässä totesi, että nyt me voimakkaasti kasvatamme poliisien määrää, mutta, no, jos ei ole sitten ketään, joka syyttää? Syyttäjälaitos sitten kävikin

Budjetin alikohta PTK 86/2019 vp

tuolla valiokunnassa kertomassa meille, että eduskunnan pitää nyt kertoa meille, mitkä asiat syytetään ja mitkä jätetään syyttämättä, koska ei heillä ole enää sitä mahdollisuutta, että he voivat kaikki asiat ottaa käsittelyyn.

Niin kuin on todettu täällä, myös EU on kiinnittänyt huomiota kokonaisarviossaan koko EU:n oikeuslaitoksen kestävyys- ja siihen, miten eri EU-maissa oikeus toteutuu. Siellä Suomi saa jatkuvasti myös moitteita. Se ei ole meille mikään hyvä asia.

Ministeri Räsänen asettama parlamentaarinen työryhmä raportoi tuloksessaan näin: ”Työryhmä esittää, että sisäiselle turvallisuudelle ja oikeudenhoidolle on varattava riittävät resurssit ja niitä on kehitettävä voimakkaasti.” Sitten vuoden 2014 lopulla oli silloisen oikeusministeri Henrikssonin — ja nykyisen oikeusministeri Henrikssonin — työryhmän tuloksena se, että piti kerta kaikkiaan nostaa oikeudenhoidon koko toiminnan kuvaamista, luoda aivan uusi strategia ja perusta sille, miten oikeuslaitoksen resurssit yhdessä voitaisiin nostaa sellaiselle tasolle, että ne vastaisivat kansalaisten käsitystä toteutuvasta oikeusturvasta.

Tähän kun yhdistetään sitten käräjäoikeusuudistuksen tapahtumat viime kaudelta, jossa istuntopaikkoja vähennettiin merkittävästi, ja kun kaikkiaan on poistunut kymmenessä vuodessa melkein 70 istuntopaikkaa, niin kyllä meidän pitäisi ehdottomasti, arvoisa puhemies, jonkinlainen kokonaisarvio tästä tilanteesta saada. Me emme voi jatkaa tällä tavalla. Oikeuslaitos ei voi olla alisteinen taloussuhdanteille. Sen täytyy toimia kaikkina aikoina moitteettomasti ja riippumattomasti ja turvata ja taata kansalaisille mahdollisuus saada oikeutta kaikissa tilanteissa, kaikilla alueilla ja niillä kielillä, jotka ovat Suomessa virallisia kieliä.

Arvoisa puhemies! Tästä asiasta olisi niin paljon sanottavaa ja sydän niin täynnä, kun miettii, että neljä vuotta sitten, heti kun tähän tilanteeseen perehdyin lakivaliokunnassa ollessani, aloin havaita, mitä tässä on tapahtumassa. Silloin jo kerroimme, että tämä ei johda hyvään lopputulokseen. Nyt toivoisin, että uusi hallitus ihan oikeasti tarttuisi tähän ja tekisi vaikka sellaisen kuin nyt parlamentaarisessa liikennetyöryhmässä tehdään näitä 12 vuoden korjausliikkeitä, eli ulotettaisiin sama myös tänne oikeuslaitokseen, jolloin kaikki asiat tasapainoisesti etenisivät.

Nämä tietohallintaohjelmistot ja muut, joiden varaan on paljon tässä laitettu, että voidaan vähentää rahoja, ovat kerta toisensa jälkeen viivästyneet, eivät ole tuottaneet niitä tuloksia, mitä on odotettu, ja ovat olleet paljon kalliimpia kuin mitä on esitetty.

Arvoisa puhemies! Hyvää joulua puhemiehelle ja kaikille lakivaliokunnan jäsenille ja muille, jotka ovat jaksaneet valvoa vielä. — Kiitoksia.

20.49 Janne Heikkinen kok: Arvoisa puhemies! Vahva oikeusvaltio on yhteiskunnan perusta. Sisäisestä turvallisuudesta ja oikeusjärjestelmän toimivuudesta on syytä pitää kaikissa tilanteissa huolta. Tavoitteena tulee olla, että rikoksentekijät jäävät teoistaan kiinni. Kun poliisien määrää lisätään tuntuvasti, yhä useampi rikollinen joutuu vastuuseen. Tällöin myös tuomioistuimet ja muu oikeusjärjestelmä kuormittuvat ja käsittelyajat pitenevät ilman lisäresursseja. Kokoomus ei voi hyväksyä oikeusvaltion ja kansalaisten oikeusturvan heikentämistä. Ehdotamme siksi 4,5 miljoonan euron pysyvää lisäystä oikeusjärjestelmän budjetointiin.

Arvoisa puhemies! Syyttäjälaitos ja tuomioistuimet ovat jo nykyisellään ylityöllistettyjä ja toimivat resursseihinsa nähden äärirajoilla. Suomalaisten oikeusturvaa ei tule vaarantaa siten, että eri oikeusjuttujen käsittelyajat venyvät entisestään kohtuuttomiksi. Esimer-

Budjetin alikohta PTK 86/2019 vp

kiksi rikosasioissa todistajien muistijälki heikkenee ajan kuluessa, ja vastaavasti esimerkiksi yrityksien toimintaedellytykset voivat heiketä, kun ne eivät saa oikeusjutuistaan ratkaisuja tolkkulisessa ajassa.

Arvoisa puhemies! Vetoan tässä yhteydessä hallitukseen siinä, että se veisi maaliin Sipilän hallituksen oikeusministeri Antti Häkkäsen käynnistämän rikoslain 20 luvun kokonaisuudistuksen eli seksuaalirikoksien lainsäädäntöuudistuksen. Kriminaalipolitiikka tulee kokonaisuudessaan ylipääntänsä muuttaa rikosentekijää paapovasta linjasta rikoksen uhrin näkökulmaa huomioivaksi. Rikosuhrimaksuja tulee nostaa tuntuvasti, moninkertaisiksi. Törkeissä rikosnimikkeissä tulisi luopua ensikertalaisen alennuksesta, ja rangaistusasteikkoa tulee nostaa kauttaaltaan. Oikeudenmukaisuuden ja turvallisuuden tunteen tulee olla asioita, joita suomalaisessa yhteiskunnassa vaalitaan jatkossakin. Oikeuden pitää toteutua yhä useammin, ja ratkaisujen tulee vastata paremmin ihmisten oikeustajua.

20.52 Sofia Vikman kok: Arvoisa puhemies! Kokoomuksen vaihtoehtobudjetti vahvistaisi oikeusvaltiota ja ihmisten oikeusturvaa lisäämällä Syyttäjälaitoksen ja tuomioistuinten henkilöstömäärää ja lyhentämällä käsittelyaikoja. Kokoomuksen mielestä nimittäin on kestänyt, että Suomessa oikeusvaltioon panostetaan selkeästi vähemmän kuin muissa Pohjoismaissa. Pidemmällä aikavälillä tämä oikeuslaitoksemme resursointi on onnistuttavaa kirimään pohjoismaiselle tasolle. Nyt kuitenkin hallituksen politiikka ja budjetti johtavat käsittelyaikojen merkittävään pitenemiseen ja kansalaisten oikeusturvan heikkenemiseen.

Arvoisa puhemies! Kiinnittäisin edustaja Heikkisen tapaan huomiota vielä siihen, että hallituksen on määrätietoisesti vietävä maaliin oikeusministeri Antti Häkkäsen käynnistämä seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistus. Uudistus on toteutettava kunnioittaen sen alkuperäisiä, tärkeitä tavoitteita, joiden mukaan suostumuksen asema raiskauksen tunnusmerkistössä vahvistuu nykyisestä ja sukupuoliyhteys nuoren lapsen kanssa säädetään rangaistavaksi raiskausrikoksena. Häkkäsen asettaman kokonaisuudistusta valmistelevalle työryhmän toimikausi päättyy toukokuun lopussa, ja toivon, että tämän jälkeen hallitus tarttuu määrätietoisin toimenpiteisiin kokonaisuudistuksen viemiseksi ripeästi maaliin.

20.54 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Olin viime vaalikauden kunta- ja terveysjaoston puheenjohtaja, ja siellä käsiteltiin oikeusministeriön pääluokan budjetti, ja joka ainoa syksy totesimme siellä asiantuntijoita kuullen, että oikeuslaitoksen voimavarat ovat täysin riittämättömät. Se on johtanut siihen, että käsittelyajat ovat kohtuuttoman pitkiä, niin kuin täällä on kuultu. Toisaalta myös ongelma on se, että oikeudenkäyntikulut ovat kuitenkin korkeat ja ne aiheuttavat joillekin ongelmia, varsinkin joissakin keskitulo- luokissa, ja tätä kautta johtopäätös on, että jopa Suomen oikeusvaltiomaine on vaarassa, ellei muutosta tapahdu. Joka syksy myös budjettimietintöön kirjoitettiin nämä vaatimukset lisärahoituksesta, mutta vielä ne eivät ole sillä tasolla kuin pitäisi olla. Siksi tämä huoli, mikä täällä on esitetty koko meidän järjestelmämme, tämän putken toimivuudesta, on aiheellinen ja syytä nostaa tässä yhteydessä esille — myös esimerkiksi tämä työsuojelullinen, työssäjaksamisen ongelmakenttä, joka tuolla oikeuslaitoksessa erityisesti tulee vastaan.

Arvoisa puhemies! Oikeusministeriön hallinnonalalla on sinänsä itsenäisinä toimijoina monta tällaista valtuutetun toimistoa: siellä on lapsiasiavaltuutettu, tasa-arvovaltuutettu, yhdenvertaisuusvaltuutettu, tietosuojavaltuutettu, tiedusteluvalvontavaltuutettu, ja nyt uu-

Budjetin alikohta PTK 86/2019 vp

tena on tulossa vanhusasiavaltuutettu. Sitten meillä on eduskunnan yhteydessä eduskunnan oikeusasiamies ja kaksi apulaisoikeusasiamiestä. Ja näitä valtuutettuja taitaa tulla vielä lisää, ainakin paineita on. Vuosi sitten siellä jaostossa teimme esityksen, että selvitetäisiin oikeusministeriössä, voitaisiinko nämä kaikki eri valtuutetut koota tietyntyyliseksi oikeusturvataloksi, joka käyttäisi samoja tukipalveluja, eikä jokaisella olisi omaa konttoriaan sillä tavalla täysimittaisena kuin nykyisin on. Siitä saatettaisiin saada hyvinkin säästöjä aikaan ja tehokkuutta ja kansalaisten kannalta parempaa palvelua. Nytkin valiokunta merkitsi samanlaisen kannan tuonne toiveeksi. Toivottavasti se toteutuu.

Arvoisa puhemies! Kiitän teitä lämpimästi tästä turnauskestävyydestä, jota olette osoittanut tämän budjetin käsittelyn yhteydessä, ja toivotan teille oikein hyvää joulua ja lepoa ja rauhaa ja uutta intoa helmikuussa, kun aloitamme taas täällä keskustelut.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia, edustaja Kankaanniemi, kauniista sanoista. Toivotan myöskin teille rauhallista joulunaikaa.

20.57 Sofia Vikman kok: Arvoisa puhemies! Oikeusministeriön hallinnonalaan liittyen haluan vielä evästä sellaisessa asiassa, josta eduskunnan käsittelyssä on myös kansalaisaloite, nimittäin tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen kieltämisestä omana rikosnimikkeenä. Tämän kansalaisaloitteen tueksi olemme myös edustaja Sari Sarkomaan kanssa jättäneet lakialoitteipaketin, kaksi erillistä lakialoitetta, jotka täydentävät tätä kansalaisaloitetta, jota ei ole lain muotoon vielä laadittu. Näillä allekirjoittaneen ja edustaja Sarkomaan lakialoitteilla on tarkoitus parantaa sukuelinten silpomisen ennaltaehkäisyä, parantaa tekojen viranomaisten tietoon tuloa sekä koventaa teoista määrättäviä rangaistuksia.

Toivon, että ensi vuoden aikana hallitus myös omalta osaltaan toimii siten, että tätä tärkeää lainsäädäntöä saadaan eteenpäin ja voimaan. Nimittäin tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen loukkaa ihmis- ja itsemääräämisoikeuksia ja heikentää naisten tasa-arvoa sekä aiheuttaa terveydellisiä, sosiaalisia ja seksuaalisia haittoja. Suomen on onnistuttava nykyistä tehokkaammin suojelemaan silpomisuhan alla eläviä tyttöjä ja ryhdyttävä toimiin näiden törkeiden ja epäinhimillisten rikosten torjumiseksi ja uhrien auttamiseksi sekä tekoihin syyllistyneiden saattamiseksi vastuuseen.

Arvioiden mukaan Suomessa elää jopa 3 000 tyttöä, joilla on riski joutua silvotuksi. Velvollisuutemme on heitä onnistua suojelemaan, ja siksi lainsäädäntömme on selkeästi viestittävä jyrkän kielteinen kanta silpomiseen ja rikosvastuu on saatava toteutumaan. Silpomisen kieltävä erillislaki olisi vahva viesti siitä, että tyttöjen silpominen on rikos Suomessa. Tällä hetkellä tekojen rangaistavuutta ei ole tuotu selkeimmällä mahdollisella tavalla esiin lainsäädännössämme ja silpomisen rangaistavuus ei aina ole tarpeeksi hyvin yleisessä tiedossa, vaikka teot ovat rikoslain vastaisia törkeänä pahoinpitelyinä.

Omalta osaltamme me edustaja Sarkomaan kanssa lakialoitteillamme haluamme erityisesti vahvistaa tietoa näiden törkeiden tekojen rangaistavuudesta ja korottaa teoista määrättäviä rangaistuksia ja parantaa syyllisten saattamista vastuuseen. Toivon, että tosiaan myös hallitus, kuten sanottua, ottaa tämän asian ensi vuonna edistettäväkseen ja että eduskunnan yhteisvoimin tämä tärkeä lainsäädäntö saadaan voimaan.

21.00 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Pitkäkin saarna loppuu aikanaan, ja nyt alamme ilmeisesti niin sanotusti kaarratella kohti aamentä. Halusin itsekin omalta osaltani vielä muutaman seikan nostaa esille oikeusministeriön hallinnonalalta.

Budjetin alikohta PTK 86/2019 vp

On hienoa, että hallitus on monin tavoin puuttumassa maamme yhteen isoon ongelmaan, ylivelkaantumiseen. Suomen Pankin mukaanhan taloutemme keskeisiä uhkakuvia on kotitalouksien velkaantuminen ja ylipäättäänkin ylivelkaantuminen, joka koskee myöskin esimerkiksi yritys-elämää eri tavoin.

On arvokasta, että nyt oikeusapu- ja edunvalvontapiirien ja kuluttajariitalautakunnan toimintamenojen määrärahaa korotetaan 2,9 miljoonalla eurolla vielä ja että tästä korotuksesta kohdistetaan ylivelkaantumisen vähentämiseen. Hallituksen määrärahalisäyksen tavoitteena ja yleisenäkin tavoitteena on vähentää ylivelkaantumista. On hyvä, että kansalainen pystyisi saamaan nykyistä kattavammin ohjausta ja apua oman talouden hoitamiseen, ja tässä tullaan tietysti myös siihen, että myöskin meidän lapsille ja nuorille esimerkiksi koulussa olisi varmaankin yhä enemmän tuotava esiin taloustaitoja. Ja se, että hallitus on myöskin edelleen tarkentamassa esimerkiksi kuluttajaluottoihin ja pikavippeihin liittyvää säätelystä, on erittäin, erittäin hyvä. Mehän hallitusneuvotteluissa silloin sovimme, että tartumme toimeen ylivelkaantumisen vähentämiseksi.

Arvoisa puhemies! Myös perintäkulut tuntuvat usein kansalaisen ja myöskin etenkin pienyrittäjän kannalta kohtuuttomilta, ja on hyvä, että perintätoimien kohteena olevilta laskutettavien perintäkulujen määrälle säädetään euromääräiset ylärajat myös silloin, kun kyseessä on esimerkiksi yrittäjä.

Hallitus vahvistaa tällä tavalla huolenpitoa kaikenikäisistä, myös tässä oikeusministeriön hallinnonalalla. Kaikin tavoin hallituksen esitys on kokonaisuutena hyvä ja kannatettava.

Omalta osaltanikin toivotan oikein hyvää ja rauhallista joulua kaikille.

Yleiskeskustelu päättyi ja pääluokan käsittely keskeytettiin.